

بسم الله الرحمن الرحيم

شرح دعای ابوحمزه ثمالی از آیت الله جوادی آملی دامت برکاته (قسمت هشتم)

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ . بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
يا واسعَ المَغْفِرَةِ يا باسِطَ اليَدَيْنِ بِالرَّحْمَةِ***

ای پروردگاری که مغفرتات بی کران است و اگر بخواهی کسی را مورد تَفَقُّد قرار بدهی با کرامت تَفَقُّد می کنی.

باسِطُ اليَدَيْنِ! گرچه خدا دست ندارد، ولی اگر کاری بکند و محبتی بکند مثل این که انسان دو دستی کاری را انجام بدهد این چنین می کند. این که فرمود: يَدَاهُ مَبْسُوطَتَانِ، یدی او ندارد تا بسط کند. ولی اگر کسی خواست نسبت به دیگری عطائی کریمانه داشته باشد، دو دستی چیزی را به او عطا می کند. خدا اگر خواست بنده ای را بنوازد دو دستی به او احسان می کند. او باسِطُ اليَدَيْنِ است. چنین بسطی که برای ذات اقدس إله بازگو شد، آنگاه عرض می کند: خدایا! تو اگر مرا برانی از دَرْت، ولی من دوباره برمی گردم .

به دلیل این که در دیگری نیست، انسان اگر به عجز خود پی ببرد، اول: بداند که موجود نیازمندی است و بداند توان رفع نیاز در اختیار خود او نیست، دو: حل رفع نیاز به عهده غیر او هم نیست، سوم: تنها مبدائی که می تواند نیازهای او را برطرف بکند خداست، چهارم: و خدا هم اگر کسی او را بخواند و بخواند اجابت می کند، پنجم: خوب چنین کسی یقیناً دعا می کند. لذا عرض می کند: خدایا! تو اگر مرا برانی و از فیض خاصات محروم بکنی، من ناامید نمی شوم . دوباره برمی گردم .

فَوِ عَزَّتِكَ يَا سَيِّدِي لَوْنَتَهَرْتَنِي مَا بَرَحْتُ مِنْ بَابِكَ وَ لَا كَفَفْتُ عَنْ تَمَلُّكَ لِمَا أَنْتَهَى إِلَيَّ يَا سَيِّدِي مِنَ الْمَعْرِفَةِ بِجُودِكَ وَ كَرَمِكَ

انسان اگر به عجز خود پی ببرد، اول: بداند که موجود نیازمندی است و بداند توان رفع نیاز در اختیار خود او نیست، دو: حل رفع نیاز به عهده غیر او هم نیست، سوم: تنها مبدائی که می تواند نیازهای او را برطرف بکند خداست، چهارم: و خدا هم اگر کسی او را بخواند و بخواند اجابت می کند، پنجم: خوب چنین کسی یقیناً دعا می کند. لذا عرض می کند: خدایا! تو اگر مرا برانی و از فیض خاصات محروم بکنی، من ناامید نمی شوم . دوباره برمی گردم .

چون من می دانم راهی غیر از در خانه تو نیست دوباره برمی گردم. دلیلی ندارد که ناامید بشوم ، چون نیازمندم . و دلیلی ندارد که به غیر تو مراجعه کنم چون از آنها کاری ساخته نیست. و دلیلی ندارد که به تو مراجعه نکنم . چون تو سرانجام می پذیری. و اگر چند لحظه طرد کردی حکیمانه است. بعد هم می پذیری .

وَ أَنْتَ الْفَاعِلُ لِمَا تَشَاءُ تُعَذِّبُ مَنْ تَشَاءُ بِمَا تَشَاءُ كَيْفَ تَشَاءُ

هر کاری را که بخواهی انجام دهی و هیچ قدرتی نیست که جلوی تو را بگیرد. چون هرچه در جهان امکان هست مصنوع توسست. و هرگز مصنوع بر صانع خود حاکم نیست.

وَ لَا تُسَالُ عَنْ فِعْلِكَ وَ لَا تُتَنَازَعُ فِي مُلْكِكَ وَ لَا تُشَارَكُ فِي أَمْرِكَ وَ لَا تُضَادُّ فِي حُكْمِكَ وَ لَا يَعْتَرِضُ عَلَيْكَ أَحَدٌ وَ لَا يَعْتَرِضُ عَلَيْكَ أَحَدٌ فِي تَدْبِيرِكَ لَكَ الْخَلْقُ وَ الْأَمْرُ تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ

عرض می کند: خدایا! تو از فعلات مسئول نیستی. برابر آیه سوره مبارکه انبیاء که فرمود: لَا يُسْأَلُ عَمَّا يَفْعَلُونَ وَ مَا يُسْأَلُونَ. (1)

سؤال گاهی در محور علل مادی یا سوری است. سؤال می‌کنند: آیا فلان چیز از چی ساخته شد یا چگونه ساخته شد. ذات اقدس إله چون بدون الگو جهان را آفرید و حکیمانه هم آفرید نمی‌توان سؤال کرد که از کدام ماده عالم را آفرید. برای این که ماده‌ای در کار نبود و همه جزء مُنشآت اویند. صورت از پیش ساخته‌ای هم نبود تا خدا کارش را برابر آن صورت بسازد، زیرا خدا فاطر است و بلیغ و بدیع. و نوآور است و مورد سؤال هم قرار نمی‌گیرد. یعنی بازخواست هم نمی‌شود. زیرا آن قانونی که برابر آن قانون کسی بخواهد خدا را بازخواست کند، آن قانون هم ممکن است و مخلوق خداست. و هرگز مخلوق بر خالق حاکم نیست. و هرگز نمی‌توان خدا را زیر سؤال برد. چون او کارهایش عین حکمت است، هرگز گزاف و جزاف در حریم کار او و در قلمرو صنع و خلقت او راه ندارد تا کسی بتواند بکند. جای سؤال نیست. در حقیقت سالبه به انتفاع موضوع است.

تدبیر امور مخلوقات هم در اختیار خداست. او که منزّه از ضدّ است، مُبرّای از شریک است، منزّه از جزاف و گزاف است دلیلی ندارد که کسی به او اعتراض بکند. اصلاً او اعتراض پذیر نیست. چون این چنین است اگر کسی را براند برابر با حکمت می‌داند. لذا در این دعا امام سجاد عرض می‌کند: پروردگارا! من آن معرفتی که درباره تو دارم اگر یک بار یا ده بار مرا برانی، باز دوباره برمی‌گردم. برای این که آن علل و عوامل نیایش و دعا همچنان پیش من هست.

اگر کسی بخواهد از جهت مبدء فاعلی و غائی سؤال کند، خدا که فاعل همه اهداف است، دیگر نه مبدء فاعلی فائق دارد، نه مبدء غائی فائق، لذا لا یُسْتَلُّ عَنْ مَا یَفْعَلُ. و مردم‌اند که مورد سؤال قرار می‌گیرند. وَ هُمْ یُسْتَلُّونَ. و هیچ کسی حق اعتراض ندارد برای این که همه برابر حکمت او آفریده شدند. لَكَ الْخَلْقُ وَ الْأَمْرُ. (امر) گرچه گاهی در قبال خلق است، به معنای عالم امر استعمال می‌شود، ولی در اینگونه از موارد معنای جامع را دارد. یعنی هم عالم امر در اختیار خداست مثل عالم خلق، هم تدبیر عالم امر و خلق در اختیار خداست. لَكَ الْخَلْقُ وَ لَكَ الْأَمْرُ. (امر) یعنی تدبیر و اراده. همان طوری که اصل آفرینش در اختیار ذات اقدس إله است، تدبیر امور مخلوقات هم در اختیار خداست. او که منزّه از ضدّ است، مُبرّای از شریک است، منزّه از جزاف و گزاف است دلیلی ندارد که کسی به او اعتراض بکند. اصلاً او اعتراض پذیر نیست. چون این چنین است اگر کسی را براند برابر با حکمت می‌داند. لذا در این دعا امام سجاد عرض می‌کند: پروردگارا! من آن معرفتی که درباره تو دارم اگر یک بار یا ده بار مرا برانی، باز دوباره برمی‌گردم. برای این که آن علل و عوامل نیایش و دعا همچنان پیش من هست.

یعنی 1- انسان محتاج است، 2- خود قدرت ندارد نیازهای خود را برطرف کند، 3- غیر خدا توانمند نیست، مشکلات انسان را برآورده کن، 4- تنها مبدائی که توان حلّ نیاز انسان را دارد خداست، 5- خدا هم کارهایش برابر با حکمت است، 6- دلیلی ندارد که من ناامید بشوم و دعا نکنم و نخوانم و نخواهم یا به غیر خدا تکیه کنم.

در بخشی از دعاهای امام سجاد سلام الله علیه آمده است که: یا مَنْ لَا تُغَيِّرُ حِكْمَتَهُ الْوَسَائِلُ. یا مَنْ لَا تُبَدِّلُ حِكْمَتَهُ الْوَسَائِلُ. یعنی پروردگارا! تو کارهای حکیمانه انجام می‌دهی.

حتّی دعا که یکی از بهترین وسائل است بخواهد در تو اثر بکند که مسیر حرکت را عوض کنی، این چنین نیست. هیچ وسیله‌ای توان آن را ندارد که حکمت خدا را تغییر، تبدیل و مانند آن ایجاد کند. حکمت خدا با هیچ وسیله‌ای تغییرپذیر نیست. بنابراین کارهای او متن حکمت است. از این جهت که متن حکمت است دلیلی ندارد که من ناامید بشوم. آن گاه عرض می‌کند:

یا رَبِّ هَذَا مَقَامٌ مَنْ لَا ذِيكَ وَاسْتَجَارَ بِكَرَمِكَ وَ أَلْفَ إِحْسَانِكَ وَ نِعَمِكَ

من در یک منزلتی هستم که هیچ پناهگاهی غیر از شما ندارم. فهمیدم که ملاذ و ملجاء شمائی و ملاذ و ملجاء هم شمائی. جود و کرم شما هم طوری نیست که در تنگنا قرار بگیرد. عفو تو در مدار بسته ای نیست. فضل تو محدود نیست. رحمت تو محدود نیست. رحمت تو کم نمی‌شود من تنها تکیه‌گاه قصور ما صفح قدیم و گذشت سابقه دار شماست.

و فضل عظیم و رحمت بی‌انتهای شماست. ما با چنین گمانی به درگاه شما آمدم. ما را با خبر کنید؛ أَفْتَرَاكَ یعنی أَخْبَرْنَا یا رَبِّ تُخْلِفُ ظُنُونَنَا. ما با این گمان آمدم. شما هم که فرمودی: أَنَا إِنِّ ظَنَّ عَبْدِي الْمُؤْمِنِ بِی. من نزد گمان بندهام هستم و گمان ما

در این است که شما ردّ نمی‌کنی. آیا مایه خُیبتِ آمال ما می‌شوی؟ هرگز این چنین نیست. کَلَّا. گمان ما این نیست که ما را ترک بکنی. طمع ما هم این نیست که شما انجام نگرفته ما را بیرون بکنی. "إِنَّ لَنَا فِيكَ أَمَلًا طَوِيلًا كَثِيرًا أَنْ لَنَا فِيكَ رَجَاءً عَظِيمًا عَصِيْنَاكَ وَ نَحْنُ نَرْجُوا أَنْ تَسْتَجِيبَ لَنَا فَحَقَّقَ رَجَاءَ نَا مَوْلَانَا."

پروردگارا! ما یک مانعی داریم که نمی‌گذارد به کرم تو راه پیدا کنیم و آن گناه است. خوب آن مانع را اول برطرف کن. گناهان را ببخش. ما یک تیرگی و تباهی در نهانمان داریم که نمی‌گذارد به حرم امن تو بار یابیم. خوب آن تیرگی را به صفا مُبدل کن. آن شرطی که مفقود است حاصل کن. آن مانعی که موجود است برطرف کن تا ما لائق بار یافتن بارگاه کرمات را کَرمت بشویم. إِنَّ شَاءَ اللَّهُ

غَفَرَ اللَّهُ لَنَا وَلَكُمْ وَالسَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَ رَحْمَةُ اللَّهِ وَ بَرَكَاتُهُ

پی نوشت ها:

1.سوره انبیاء / آیه 23

منبع: تبیان

#گروه_صهباي_رمضان

معاونت فرهنگی تربیتی مرکز آموزش های غیرحضورى

<http://vufarhangi.whc.ir>